

**Шпанковська Н. Г.**, канд. екон. наук, доц.,  
кафедри обліку і аудиту,  
**Король Г. О.**, канд. екон. наук, доц.,  
зав. кафедри обліку і аудиту,  
Національна металургійна академія України,  
**Костанецький В. В.**, фінансовий директор,  
ВАТ Ніко-Тьюб

## **ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕТАЛУРГІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Дослідження еволюції розвитку аналітичної науки і відповідної дисципліни свідчать про безперервне перетворення змісту та зміни їх форми і назв в залежності від умов роботи підприємств [1—7]. Етапами еволюційного розвитку аналізу, на наш погляд, є: статистичний аналіз у дореволюційний період; балансоведення у 20—30 роки минулого сторіччя; аналіз виробничо-господарської діяльності у часи індустріалізації, коли виникла практична потреба відокремлення його у самостійну економічну науку, управлінську функцію та навчальну дисципліну; підсилення у 80-ті роки аналітичних оцінок впливу організаційних факторів [8, 9]; економічний аналіз у 90-ті роки внаслідок посилення впливу зовнішнього середовища на результати діяльності підприємства; сучасний етап. Особливостями останнього є різке ускладнення умов функціонування підприємств внаслідок глобалізації світової економіки, інтеграційних процесів та управлінської орієнтації аналізу. Це висуває підвищені вимоги до аналізу, класифікація і сутність яких обґрунтована у дослідженні [11], та до належного рівня аналітичної культури фахівців [12].

Зміст економічного аналізу, способи його виконання та система показників оцінки металургійного виробництва мають певні особливості внаслідок наявності його специфічних рис, наведених нижче.

1. Обширна номенклатура і асортимент металопродукції з досить значними обсягами виробництва.

2. Велика матеріалоемкість і енергоемкість виробництва з різноманітністю сировини і матеріалів, які шихтуються, та паливних і енергетичних ресурсів із заданими параметрами.

3. Складність і багатоопераційність металургійного процесу, пов'язаного безперервним потоком «гарячого» металу із заданим виробничим ритмом, регламентованим у просторі та часі, що обумовило створення складних виробничих структур, для управління якими існують відповідні організаційні структури управління.

4. Велика капіталоємкість металургійного виробництва.

5. Складне металургійне устаткування великих розмірів і продуктивності, що потребує залучати для експлуатаційного та ремонтного обслуговування спеціалізовані бригади на різних рівнях або майданчиках основного агрегату.

6. Наявність значної кількості закритих або напівзакритих технологічних процесів, оцінка стану яких потребує моніторингу і специфічних засобів вимірювання і аналізу.

7. Важкі й шкідливі умови праці.

Врахування галузевої специфіки дозволило визначити такі особливості економічного аналізу діяльності металургійного підприємства та його структурних підрозділів:

— склад та зміст задач аналізу діяльності металургійного підприємства значно ширше класичних (типових) задач економічного аналізу; до додаткового їх переліку належать, наприклад, оцінка господарських розрахункових відносин між цехами та ділянками; аналіз браку за його видами та дефектами; оцінка втрат від порушень ритму; аналіз систем якості й сертифікації металопродукції; аналіз умов праці; аналіз викидів у атмосферне повітря і водний басейн, значний обсяг претензійно-позивної роботи та ін.;

— специфічна система технічних показників-факторів використання металургійних агрегатів та оцінки організаційно-технічного рівня виробництва і підприємства;

— жорстка регламентація процесів, що вимагає порівняльної оцінки фактично досягнутих показників не тільки з планом, з рівнем, досягнутим у минулі періоди, з конкурентами, із середньогалузевими показниками, а й із нормами, наприклад з нормами чисельності основних виробничих робітників (горнових, сталеварів, плавильщиків, операторів прокатних і трубопрокатних станів), нормами запасів сировини та з її нормативною потребою на виробництво, з технічною нормою продуктивності основних металургійних агрегатів та ін.;

— складна шихтовка вихідних матеріалів, що вимагає оптимізації їх співвідношень;

— факторний аналіз узагальнених показників продуктивності основних металургійних агрегатів вимагає визначення специфічних чинників та способів оцінки їх впливу;

— аналіз якості та конкурентоспроможності металопродукції специфічний за змістом та системою показників їх оцінки;

— продукція однакового найменування має різну складність виробництва за марочним складом, що додатково потребує перерахування продукції в умовний вираз і аналізу обсягів виробни-

тва не тільки в натуральному і вартісному, а й в умовному вимірюванні.

Таким чином, аналітичні оцінки повинні враховувати особливості сучасного етапу еволюційного розвитку економічного аналізу та галузевої специфіки.

### **Література**

1. *Чередниченко Н. А., Куцевский Ю.П., Шпанковская Н.Г. и др.* Проблемы измерения и анализа показателей качества продукции // Сб. научных трудов «Экономико-математические методы анализа производственно-хозяйственной деятельности предприятия». — Днепропетровск: ДГУ, 1980. — С. 122—130.
2. *Гранберг А. Г.* Путь к открытию // ЭКО. — 1990. — № 5. — С. 67—79.
3. *Павленко А. Ф., Чумаченко М. Г.* Трансформація курсу «Економічний аналіз діяльності підприємства»: Наукова доповідь. — К.: КНЕУ — ІЕП НАНУ, 2001. — 88 с.
4. *Юзов О. В., Седых А. М.* Анализ производственно-хозяйственной деятельности металлургических предприятий: Уч. пособие. — М.: МИСИС, 2002. — 360 с.
5. *Кіндрацька Л.* Невраховані підходи до трансформації курсу «Економічний аналіз» // Теорія і практика економічного аналізу: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. — Тернопіль: Економічна думка, 2006. — С. 17—24.
6. *Лазарішина І. Д.* Методологія та організація економічного аналізу: Монографія. — Рівне: УДУВГП, 2004. — 112 с.
7. *Чумаченко Н. Г.* Экономический анализ в управлении промышленными предприятиями США // Второе Всесоюзное научно-техническое совещание «Организация и методы экономического анализа в промышленности (тезисы докладов)». — М.: НТО, 1969. — С. 140—167.
8. Организация и управление металлургическим производством: Тематический отраслевой сборник. — № 8. — М.: Металлургия, 1979. — 88 с.
9. *Скворцов Н. Н., Омельченко Л. Н.* Диагностика резервов производства. — К.: Техніка, 1988. — 133 с.
10. *Маршалл А.* Принципы политической экономии / Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1983. — Т.1. — 415 с.
11. *Шпанковська Н. Г., Потрус Н. П., Болдир Г. М.* Принципи економічного аналізу у контексті загальних вимог до промислового виробництва // Економіка: Проблеми теорії та практики: Зб. наукових праць. Випуск 250., Т. 2. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. — С. 379—386.
12. *Шпанковська Н. Г., Король Г. О., Ковальчук К. М., Костанецький В. В.* Складові аналітичної культури фахівців // Економічний вісник Національного гірничого університету. — 2006. — № 2. — С. 92—95.